

NMP Themasessie 3

Terugkoppeling

Afwegingen rond
oplossingsrichtingen

POPULYTICS

What would you do?

Inhoudsopgave

Inzichten uit themasessie 3 van het NMP

Inleiding

- Methodologie
- Ingeschatte effecten van 18 oplossingsrichtingen
- Spanningsvelden (aanvullingen op themasessies 1 en 2)

Uitwerking van oplossingsrichtingen

- Vitale Ecosystemen
- Duurzame, Circulaire Economie
- Gezonde Leefomgeving

Appendix

- Uitkomsten van een enquête gehouden voorafgaande aan de themasessie

Themasessie 3

- 26 januari 2023
- Beatrixgebouw, Utrecht
- 09:30 tot 17:00
- Over afwegingen rond oplossingsrichtingen binnen het NMP
- Briefings ter voorbereiding
- Circa 100 deelnemers verdeeld over drie sessies

Inleiding

1. Methodologie
2. Ingeschatte effecten van 18 oplossingsrichtingen
3. Spanningsvelden (aanvullingen op themasessies 1 en 2)

Wat staat er in deze terugkoppeling?

Methodologie

- In themasessie 2 (d.d. 12 december 2022) hebben deelnemers **322 oplossingsrichtingen** gegenereerd binnen de drie thema's van het NMP.
- Voor themasessie 3 is daaruit een selectie gemaakt van 18 oplossingsrichtingen, verdeeld over de drie thema's. Het doel van de sessie was om afwegingen te bespreken rond deze oplossingsrichtingen: voors, tegens, effecten (positief en negatief, direct en indirect), spanningsvelden en dilemma's.
- Deze afwegingen zijn besproken met de Disney-methode. Deelnemers hebben zich achtereenvolgens in drie rollen verplaatst en nagedacht over de voordelen en nadelen van een oplossingsrichting. En de randvoorwaarden waaronder een oplossingsrichting haalbaar zou kunnen zijn.
- Deze terugkoppeling vat per oplossingsrichting de belangrijkste voors, tegens en randvoorwaarden samen.
- Deelnemers hebben ook per oplossingsrichting de effecten ingeschat op milieu, gezondheid, biodiversiteit, klimaat en kosten. De resultaten van deze inschatting dienen indicatief gelezen te worden. Soms zijn de inschattingen gebaseerd op de inschatting van een klein aantal deelnemers.

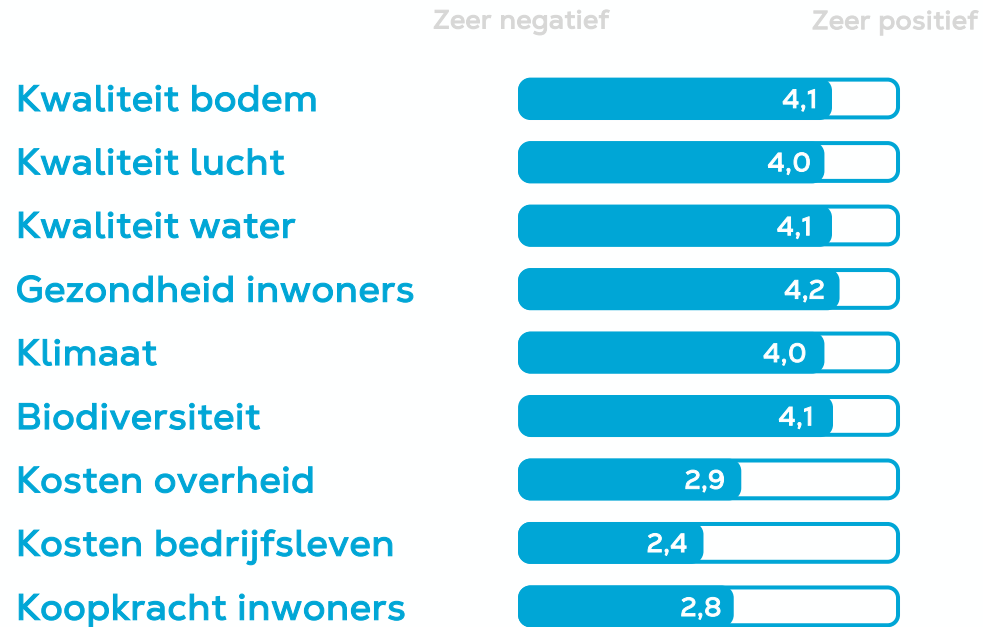
Lees hier de terugkoppeling van themasessie 2

Welke effecten denkt u dat deze oplossingsrichting kan hebben?

Overzicht van effecten op onder meer milieu, gezondheid en kosten. Inschatting van deelnemers (N=97)

Door deelnemers ingeschat effect van de
18 maatregelen op...

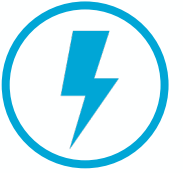

De resultaten zijn gebaseerd op de inschatting van 97 deelnemers aan themasessie 3. Conclusies zijn indicatief

Spanningsvelden

Bron: NMP Themasesessie 1

Als het NMP keuzes dient te maken, welke zijn dat dan onder andere?

1. *Voorspelbaar veranderen:* Sommige deelnemers vinden dat de overheid betrouwbaar moet zijn. Verander niet steeds wetgeving en beleid. Anderen zeggen juist dat regelgeving en normen vaak achterlopen. Dat is nadelig voor duurzame en circulaire initiatieven. Wat is de juiste balans tussen stabiliteit en ontwikkeling?
2. *Ambitieuze realisme:* Ambitieuze streefbeelden, doelen en/of normen kunnen mobiliserend en wervend werken. Maar ook tot teleurstelling leiden als ze niet worden gehaald. Daarom pleiten sommige deelnemers voor realisme. Wat is de juiste balans tussen ambitie en realisme?
3. *Wortel of stok:* Een veelgehoord geluid is dat strenger, restrictiever milieubeleid nodig is. Maar wat als bedrijven daardoor misschien wel weggaan? Andere deelnemers pleiten ervoor om meer stimulerend beleid te voeren waardoor bedrijven hier in Nederland verduurzamen. Wat is de juiste balans tussen wortel en stok?

Aanvulling uit themasesessie 2

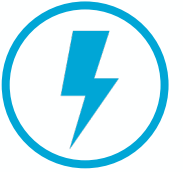
Deelnemers voelen een spanning tussen de wens om duurzaamheid als 'leuk' neer te willen zetten en de wens om (nu eindelijk eens) harde milieumaatregelen te nemen.

Deelnemers kwamen tot een mogelijk principe: 'Niet op bewustwording inzetten zonder harde aanpak'. Wortel én stok dus.

Spanningsvelden

Bron: NMP Themasessie 2

Als het NMP keuzes dient te maken, welke zijn dat dan onder andere?

4. *Integraal en/of vereenvoudigd*: Sommige deelnemers voelen de noodzaak om onze samenleving, milieuproblematiek en wet- en regelgeving te versimpelen. Andere om integraal en internationaal te werken. Een aantal deelnemers ziet juist in de combinatie de oplossing. De noodzaak tot (internationale) samenwerking zorgt ervoor dat we ons systeem simpeler moeten maken. We moeten dezelfde soort wet- en regelgeving gaan hanteren om te kunnen samenwerken. En een integrale toelatingssystematiek van stoffen zou de aanpak van veel problemen aan 'de achterkant' een stuk simpeler maken.
5. *Functioneel of saamhorig*: Sommige deelnemers onderstrepen het principe van functioneel beleid, waarbij rendement voorop staat. Er is beperkt geld en mankracht. Dit vergt scherpe afwegingen over het inzetten daarvan. Maar daar staat een ander principe tegenover: een egalitair of saamhorig principe, waarbij alles overal schoner/veiliger/stiller/etc wordt. Kunnen deze naast elkaar bestaan?
6. *Rechtvaardige verdeling*: Interventies voor het milieu gaan bijna onvermijdelijk voor- en nadelen opleveren voor verschillende partijen. De verdeling moet eerlijk en rechtvaardig zijn.

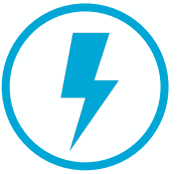

Aanvullingen uit themasessie 2

Spanningsvelden

Bron: NMP Themasessie 3

Als het NMP keuzes dient te maken, welke zijn dat dan onder andere?

7. *Mogen we differentiëren naar toepassing?* Ook al wil je sommige schadelijke stoffen liever niet, er is niet altijd een alternatief beschikbaar terwijl de toepassing waardevol is. Kunnen we differentiëren naar gebruik? We laten bepaalde schadelijke stoffen toe voor bepaalde (hoogwaardige) toepassingen. En voor andere niet. Maar waar trekken we die lijn? (PFAS in brandblussers versus in koekenpannen)

Aanvullingen uit themasessie 3

Vitale Ecosystemen

Uitwerking van 5
oplossingsrichtingen

Overzicht van de oplossingsrichtingen

Vitale Ecosystemen

VE.1	Beter inzichtelijk maken van de bodemkwaliteit	Er wordt een landelijk dekkend monitoringssysteem opgezet waarmee de bodemkwaliteit op (bij voorkeur) perceelniveau inzichtelijk gemaakt wordt. Bodemkwaliteit wordt gerangschikt (zoals een energielabel van A+++ tot G) en systematisch verbeterd
VE.2	Opzetten van een 'early warning' systeem voor niet-genormeerde stoffen	Wanneer uit het systeem blijkt dat een stof gevaarlijk is, start direct de uitfasering van het gebruik
VE.3	Ecosysteemdiensten financieel waarderen	De baten van ecosysteemdiensten worden inzichtelijk gemaakt voor burgers en bedrijven. Menselijke activiteiten die lasten veroorzaken voor het milieu worden doorberekend aan de veroorzaker
VE.4	Garantiefonds oprichten voor potentiële schade aan het milieu	Bedrijven leggen in. Wanneer blijkt dat verontreiniging wordt veroorzaakt financiert dit fonds de sanering
VE.5	Normering van stoffen afstemmen op het milieucompartiment waar stoffen accumuleren	Toelating van een stof moet daarbij gaan afhangen van de draagkracht van het meest kwetsbare compartiment

Beter inzichtelijk maken van de bodemkwaliteit

Er wordt een landelijk dekkend monitoringssysteem opgezet waarmee de bodemkwaliteit op (bij voorkeur) perceelniveau inzichtelijk gemaakt wordt. Bodemkwaliteit wordt gerangschikt (zoals een energielabel van A+++ tot G) en systematisch verbeterd

Voors

- Duidelijkheid over de bodemkwaliteit. Bodems krijgen hun beste functie toebedeeld. Voorkomt dat projecten stil komen te liggen. Zekerheid.
- Hogere kwaliteit bodem kan leiden tot betere kwaliteit van voedsel en hogere opbrengst. Ook verbetering gezondheid en herstel biodiversiteit.
- Kansen om de kwaliteit van de bodem te waarderen, financieel én sociaal-cultureel. Bij verkoop moet de bodemkwaliteit worden meegenomen in de prijs.

Tegens

- Wat is de definitie van 'bodemkwaliteit'? Een zandgrond is anders dan kleigrond, moeilijk vergelijken. Liggen hier waarden aan ten grondslag, en welke dan? Bodemkwaliteit is complex en dynamisch.
- Een label is te één dimensionaal voor een multidimensionaal concept als bodemkwaliteit. Het is afhankelijk van de toepassing welke kwaliteit nodig is – ookeen 'lage score' kan mogelijkheden hebben.
- Wie gaat dit betalen? Overbelasting van het bevoegd gezag.

Haalbaarheid

- Differentieer naar bodemtype en gebruik. Stel per bodemtype een kwaliteitslabel vast. Doe dat ook voor verschillende toepassingen (landbouw, groen en natuur, stad, industrie/bedrijf). Maar toch ook een integrale score: hoe het hele systeem ervoor staat.
- Verbeter de samenwerking/regie op centraal niveau om informatie samen te brengen. Koppel bestaande (regionale) systemen aan elkaar.
- Maak werk van het scholen van bodemkundigen.

Ingeschat effect op...

Opzetten van een 'early warning' systeem voor niet genormeerde stoffen

Wanneer uit het systeem blijkt dat een stof gevaarlijk is, start direct de uitfasering van het gebruik

Voors

- Geeft invulling aan het voorzorgsbeginsel. Niet meer verrast door de volgende PFAS.
- Heeft positieve effecten op gezondheid en leefomgeving. Vergroot bewustzijn over gezondheidseffecten
- Nederland, gidsland. We worden expert in kennis, technologie en innovatie.
- Handig als normering niet mogelijk is

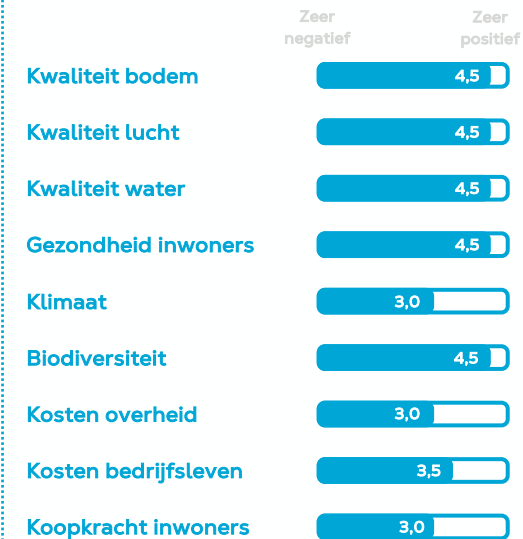
Tegens

- Het systeem is te ambitieus. Het vraagt een meetsysteem, administratief systeem, beoordelingskader, enz. En hoe regel je de governance?
- Het systeem is niet ambitieus genoeg: stoffen zouden zonder controle niet toegelaten mogen worden. Dit is een *end-of-pipe* oplossing. We accepteren nog steeds mogelijke schade.

Haalbaarheid

- Dit is eigenlijk een situatie waar we niet in terecht willen komen. Dus het begint bij een meer intelligente toelating van stoffen.
- Als zo'n systeem er zou komen, dan moet het makkelijk en kosten-efficiënt zijn

Ingeschat effect op...

Ecosysteemdiensten financieel waarderen

De baten van ecosysteemdiensten worden inzichtelijk gemaakt voor burgers en bedrijven. Menselijke activiteiten die lasten veroorzaken voor het milieu worden doorberekend aan de veroorzaker

Voors

- Maakt eerlijke prijzen mogelijk. Makkelijker om kosten en baten te internaliseren. Afbouwen milieuvervuilende subsidies.
- Creëert bewustwording in de hele keten (producenten, overheid, burgers). Milieubescherming krijgt de waardering die het verdient. Leidt tot duurzamer consumptiegedrag.
- Een kans om opruimen van schade te financieren, mits het betaalde geld bijv. in een fonds wordt gezet.

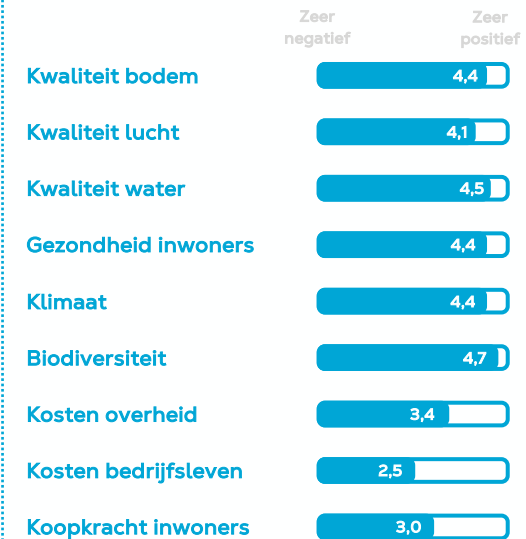
Tegens

- Methodiek om te kosten en baten te kwantificeren is lastig. Niet alle voordelen ecosysteem kunnen in financiële waarde worden uitgedrukt. Te complex.
- De samenhang en synergie tussen verschillende diensten wordt gemist als dienst afzonderlijk worden gewaardeerd
- Inkomensongelijkheid en vermogensongelijkheid gaan meespelen. De rijken hebben voordeel, ze kunnen vervuilen betalen.

Haalbaarheid

- Systematische, objectieve beoordelingssystematiek nodig
- Geleidelijk opbouw: begin met enkele ecosysteemdiensten, bouw de prijs langzaam op
- Zet het systeem op in Europese context
- Zorg voor sociale vangnetten voor toenemende kosten
- Creëer draagvlak, bijvoorbeeld door door ook de relatie ecosysteem-gezondheid kwantificeren

Ingeschat effect op...

Garantiefonds oprichten voor potentiële schade aan het milieu

Bedrijven leggen in. Wanneer blijkt dat verontreiniging wordt veroorzaakt financiert dit fonds de sanering

Voors

- Er is geld om vervuiling te saneren, ook als een bedrijf failliet is
- Financiële afdracht is een prikkel om producten en processen te verbeteren, om vervuiling te verminderen of zelfs voorkomen
- Een fonds kan leiden tot meer vertrouwen tussen bedrijven en burgers, i.h.b. omwonenden
- Als er geld over is, dan kunnen achterstallige vervuilingen worden aangepakt

Tegens

- Het is moeilijk om te bepalen welk bedrijf wat en hoeveel vervuult – en dus wat een eerlijke bijdrage is. Ook de grensoverschrijdende aard van emissies kan compliceren
- Er ontstaan kosten voor administratie, beheer, monitoring, etc
- Bedrijven berekenen kosten altijd door, dus prijzen stijgen voor consument
- Prikkel verdwijnt om vervuiling te voorkomen ('aflaat', 'er is toch al betaald')

Haalbaarheid

- Maak voldoende onderscheid in tarieven zodat er echt een prikkel ontstaat. Dek alle emissies zodat er geen waterbedeffect ontstaat. Maak mogelijk onderscheid tussen de afdracht grote/kleine bedrijven
- Maak het beheer en uitgaves van het fonds transparant. Onafhankelijke toetsing. Uitgaven altijd voor verbeteren milieu
- Combineer met niet-financiële prikkels. Bied andere voordelen voor schone bedrijven, zoals makkelijker vestiging (RO) of via (makkelijker) vergunningen

Ingeschat effect op...

Normering van stoffen afstemmen op het milieucompartment waar stoffen accumuleren

Toelating van een stof moet daarbij gaan afhangen van de draagkracht van het meest kwetsbare compartiment

Voors

- Geeft optimale bescherming van het milieu. Minder accumulatie, minder langdurige effecten. Kwaliteit van leven gaat vooruit. In ieder geval beter dan 'gemiddelde' effect op compartimenten
- Relatief simpele systematiek. Maar toch een integrale manier van denken.
- Creëert duidelijkheid en vertrouwen. Bijvoorbeeld waar ruimte is voor industrie.

Tegens

- Sterk afhankelijk van de beschikbaarheid van goede meetsystemen. Bepaalde effecten missen als we die niet kunnen meten. Vraagt veel metingen op veel plekken, wat duur is.
- Maatschappelijke ontwikkelingen kunnen wellicht lastig gerealiseerd worden (b.v. economisch activiteiten). Nederland op slot?
- Focus op het meest kwetsbare compartiment is juist niet integraal, tunnelvisie.

Haalbaarheid

- Verbind met andere oplossingsrichtingen: gebruik middelen van het garantiefonds voor dit systeem, breng bodemkwaliteit in kaart, combineer met early warning system en toelatingssystematiek
- Houd oog voor 'unknown unknowns'. Staar niet blind op gezondheid
- Onderzoek ook de effecten van interacties tussen separate stoffen

Ingeschat effect op...

Welke effecten denkt u dat deze oplossingsrichting kan hebben?

Overzicht van effecten naar inschatting van deelnemers (N=32)

Oplossingsrichting	Kwaliteit bodem	Kwaliteit lucht	Kwaliteit water	Gezondheid inwoners	Klimaat	Biodiversiteit	Kosten voor de overheid	Kosten voor bedrijfsleven	Koopkracht inwoners
VE.1 Beter inzichtelijk maken van de bodemkwaliteit	4,6	3,6	4,3	4,1	4,0	4,3	3,0	2,6	3,3
VE.2 Opzetten van een 'early warning' systeem voor niet-genormeerde stoffen	4,5	4,5	4,5	4,5	3,0	4,5	3,0	3,5	3,0
VE.3 Ecosysteemdiensten financieel waarderen	4,4	4,1	4,5	4,4	4,4	4,7	3,4	2,5	3,0
VE.4 Garantiefonds oprichten voor potentiële schade aan het milieu	4,2	4,0	4,2	3,5	3,7	3,5	4,0	2,3	2,8
VE.5 Normering van stoffen afstemmen op het milieucompartiment waar stoffen accumuleren	4,7	4,0	4,0	4,3	3,3	4,3	2,3	2,3	3,0

Voor de overheid en inwoners schatten deelnemers het effect op kosten neutraal tot zelfs licht positief in (gem. score 3,0 of hoger)

Deelnemers vinden dat alle oplossingsrichtingen positieve effecten hebben op milieu, gezondheid, biodiversiteit en klimaat

Uiteraard kosten oplossingen ook wat. Vooral voor het bedrijfsleven

Duurzame, Circulaire Economie

8 oplossingsrichtingen

Overzicht van de oplossingsrichtingen

Duurzame, Circulaire Economie

- DCE.1 Alle nieuwe gebouwen verplicht fossielvrij verwarmen
- DCE.2 Gezonde en milieuvriendelijke producten goedkoper maken, ongezonde duurder
- DCE.3 Een heffing op primaire fossiele plastics ten gunste van bio-based en gerecyclede plastics
- DCE.4 Verhogen van het budget MIA/VAMIL dat beschikbaar is voor de milieulijst innovatieve technieken
- DCE.5 Rapportageplicht voor ondernemers over maatschappelijke verantwoordelijkheid in wereldwijde ketens
- DCE.6 Meer samenhang bieden in het overheidsbeleid om daarmee bedrijven meer investerings-zekerheid te bieden
- DCE.7 Invoering van een toelatingssystematiek voor (chemische) stoffen naar het model van medicijnen
- DCE.8 Uitbreiding capaciteit voor toezicht en handhaving op milieuschade en vervuiling (VTH)

Alle nieuwe gebouwen verplicht fossielvrij verwarmen

Voors

- Positieve business case: lage energierekening, verdient zich ruim terug over de technische levensduur
- Nederland als koploper: iedereen wil van ons leren
- We zijn niet meer afhankelijk voor energie van andere landen
- Creëert schaalgrootte voor fossielvrij

Tegens

- Gebrek aan personeel: geen capaciteit van aannemers, niet genoeg kundig personeel
- Gebrek aan grondstoffen: veel grondstoffen nodig uit landen als China
- Gebrek aan netwerkcapaciteit (elektrificering)
- Hoge kosten. Wie gaat dat betalen?

Haalbaarheid

- Dit is al mogelijk. Maak het tot standaard, dan wordt het ook betaalbaar
- Maatschappelijk verantwoord inkopen: overheidsgebouwen moeten de standaard zetten
- Leid mensen op die dit gaan uitvoeren, maar ook aannemers architecten
- Bouw veel meer circulair: met minder grondstoffen, en meer natuurinclusief. Combineer met landbouwtransitie
- Zet ook in op isolatie

Ingeschat effect op...

Gezonde en milieuvriendelijke producten goedkoper maken, ongezonde duurder

Geformuleerd als 'opslag voor gezondheid en milieu op een Big Mac'

Voors

- Verbetert de volksgezondheid. Einde aan ongezond eten en wegwerpeconomie
- Maak gezond eten ook de goedkoopste keuze. Gebruik de heffing op niet-duurzaam/ongezond om duurzaam/gezond goedkoper te maken.
- Stimuleert biologische en/of permacultuur landbouw (kringloop). Leidt tot meer biologische en groene bedrijven

Tegens

- Methodologie: hoe berekenen of bepaal je wat goed is voor gezondheid en milieu? Veel werk om dit voor alle producten te doen
- Beperkt de keuzevrijheid, betuttelend, spruitjesgeur
- Kan zorgen voor meer inkomensongelijkheid
- Kan mogelijk schadelijke neveneffecten hebben: substitutie met 'gezonde', maar goedkope materialen

Haalbaarheid

- Hanteer objectieve normen, definities, en feitenbasis. Wat is duurzaam? Wat is gezond?
- Investeer in het ontwikkelen van gezondere alternatieven.
- Communicatie: leg de beweegredenen heel goed uit

Ingeschat effect op...

Een heffing op primaire fossiele plastics ten gunste van bio-based en gerecyclede plastics

Voors

- Maakt recycling aantrekkelijker. Maakt alternatieven van plastic aantrekkelijker.
- Goed begin om helemaal geen plastic meer te gebruiken. (Of op zijn minst geen fossiel plastic)

Tegens

- Verhoogt de prijzen
- Kan bedrijvigheid wegduwen uit Nederland. Weglekeffect.
- Biobased plastic heeft ook nadelen (stikstof, pesticiden). Er is ook niet genoeg om de vraag te voldoen. Hoeveel landbouwgrond zou nodig zijn om de totale vraag te voldoen?
- Microplastics: voorkom je die hiermee?
- Te weinig recyclingcapaciteit

Haalbaarheid

- Combineer met grensheffing/CBAM voor import. Voer in op EU-niveau.
- Zet liever in op de verplichte inzet van recyclaat (bijmengverplichting) en een verbod op verbranding.

Ingeschat effect op...

Verhogen van het budget MIA/VAMIL dat beschikbaar is voor de milieulijst innovatieve technieken

Voors

- De regeling is bekend, toegankelijk en bewezen effectief. Maakt zichzelf uiteindelijk overbodig
- NMP-doelen vragen om technische doorbraken.
- Trekt bedrijvigheid aan. Bedrijven komen naar Nederland vanwege investeringsaftrek. Meer bedrijven durven te innoveren
- Burgerberaad stelt de lijst vast en dit haalt internationale pers

Tegens

- Techniek is nooit alleen de oplossing
- Geld. Hoeveel verhoging is nodig om de doelen te halen?
- Geldt alleen voor winstgevende bedrijven. VAMIL alleen op winst.
- Uitvoering van de regeling is niet op orde. Subsidieaanvraag is ingewikkeld. Is het wel effectief? De milieulijst loopt altijd achter
- Is er ook geld voor bedrijven die moeten stoppen?

Haalbaarheid

- Maak het meer bekend. Investeer in voorlichting bij het mkb.
- Koppel bedrijven en innovatieleveranciers
- Meer onafhankelijk monitoren. Milieu-opbrengst van de regeling inzichtelijk maken en naar buiten brengen.

Ingeschat effect op...

Rapportageplicht voor ondernemers over maatschappelijke verantwoordelijkheid in wereldwijde ketens

Voors

- Schept transparantie. Met een *benchmark* komen de goeden boven, en drijft de achterlopers weg. Maakt duidelijk welke problemen aangepakt moeten worden. Vergroot bewustzijn
- Rapportageplicht maakt consequenties mogelijk. Helpt bij true pricing, terugdringen slavernij, etc. Sturingsmechanisme voor investeerders.
- Meer circulair zou moeten leiden tot meer lokaal en kleinere kringlopen. Oftewel, minder complexe rapportage

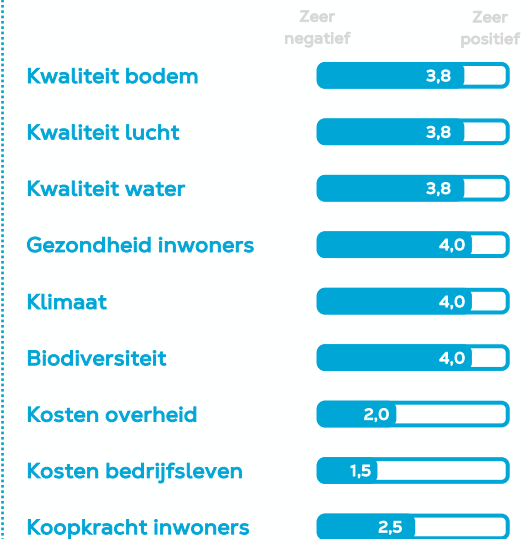
Tegens

- Onuitvoerbaar voor veel bedrijven. Hoe te handhaven op binnenkomende producten?
- Grote administratieve lasten die niet lonen voor ondernemers. Extra regeldruk.
- Dwingt tot prijsgeven van bedrijfsgeheimen
- Wat is de aanvulling op IMVO wetgeving? Wordt al geregeld door CSDDD (EU) en CSRD. Dubbele verplichting
- Slap instrument. Wat zijn de consequenties?

Haalbaarheid

- Houd rekening met concurrentiegevoeligheid. Bedrijfsgevoelige informatie alleen aan handhaver, overige informatie openbaar en transparant.
- Verbind er consequenties aan

Ingeschat effect op...

Meer samenhang bieden in het overheidsbeleid om daarmee bedrijven meer investeringszekerheid te bieden

Voors

- Draagt bij aan consistente en betrouwbare overheid
- Kan werken door gezamenlijke doelen voor ministers te stellen.
- Creëer niet alleen samenhang, maar ook continuïteit. Schep ook perspectief. Afwegingskader en prioriteiten.

Tegens

- Samenhang + integraliteit = complexiteit. Beleid wordt te ingewikkeld. Onnodig stroperig.
- Politiek onhaalbaar

Haalbaarheid

- Maak keuzes. We willen miljarden aan landbouw verdienen maar willen ook de wolf. Schep duidelijkheid. We weten dat milieunormen strenger worden maar onduidelijk welke kant op
- Betrek burgers bij prioriteren effecten lange termijn gezondheid/veiligheid.
- Er zijn veel onbekenden over het 'hoe'. Laat beleid pilots toestaan met een ruim overgangsregime

Ingeschat effect op...

Invoering van een toelatingssystematiek voor (chemische) stoffen naar het model van medicijnen

DCE.7

Voors

- Voorkomt nieuwe, gevaarlijke en vervuilende stoffen in bodem, water en lucht.
- Leidt tot gezonde flora en fauna incl. mensheid

Tegens

- Belemmert innovatie. Vertraagt óók toepassing van alternatieve stoffen ter vervanging van schadelijke stoffen
- Lange termijn van toelating. Soms zijn effecten pas na een lange tijd zichtbaar. Welke termijn te hanteren? Eindeloos wachten tot een stof wordt toegelaten.
- Extra administratieve lasten. Te kostbaar. Te veel stoffen, te weinig tijd.
- Wat te doen met bestaande stoffen?

Haalbaarheid

- Differentieer naar functie. Maak een afwegingskader over de functie van een stof. Hoe essentieel is de functie? Ene toepassing wél toestaan, andere niet op basis van maatschappelijk gedeelde waarden + visie (toekomst). PFAS niet in antiaanbaklaag pan, wel in brandblusser.
- Differentieer naar substituuat. Indien geen alternatief dan onder voorwaarden op markt.
- Voer realistische normering op legacy-stoffen. Legacystoffen dunnen langzaam uit.

Ingeschat effect op...

Uitbreiding capaciteit voor toezicht en handhaving op milieuschade en vervuiling (VTH)

Voors

- Draagt bij aan gevoel van rechtvaardigheid. Vervuiler draait op voor kosten milieuschade.
- Heeft een preventieve werking: toezicht en handhaving vooraf, maakt dat bedrijven niet in hun hoofd halen te vervuilen. Vermindert uiteindelijk de VTH-inzet.
- Spaart budget uit voor OM en rechtbanken, omdat er nauwelijks nog zaken voor moeten komen

Tegens

- Duur, kost veel tijd. Leidt tot meer rechtszaken door bedrijven, kost ook weer geld.
- Personeelstekort. Niet genoeg mensen met de juiste kennis. Concurrereert met bedrijfsleven.
- Uitvoering ineffectief: Inspecties worden aangekondigd. Veel vrijwilligheid. Regels zijn vaag, niet handhaafbaar. Alleen waarschuwingen en te lage boetes

Haalbaarheid

- Niet alleen beboeten en bestraffen, geef ook pluimen
- Pak personeelstekort aan met automatisering en meer kennisdeling binnen overheden. Breid technische kennis op ministeries uit.
- Verbeter transparantie: bijvoorbeeld informatie delen tussen omgevingsdiensten over (bijna-)schenders

Ingeschat effect op...

Welke effecten denkt u dat deze oplossingsrichting kan hebben?

Overzicht van effecten naar inschatting van deelnemers (N=35)

Oplossingsrichting	Kwaliteit bodem	Kwaliteit lucht	Kwaliteit water	Gezondheid inwoners	Klimaat	Biodiversiteit	Kosten voor de overheid	Kosten voor bedrijfsleven	Koopkracht inwoners
DCE.1 Alle nieuwe gebouwen verplicht fossielvrij verwarmen	3,5	4,0	3,5	4,0	4,5	4,0	2,0	3,0	2,0
DCE.2 Gezonde en milieuvriendelijke producten goedkoper maken, ongezonde duurder	3,6	3,8	4,0	4,6	4,4	4,0	3,2	3,2	2,4
DCE.3 Een heffing op primaire fossiele plastics ten gunste van bio-based en gerecyclede plastics	4,3	3,9	4,1	3,9	4,4	4,1	3,4	2,1	2,6
DCE.4 Verhogen van het budget MIA/VAMIL dat beschikbaar is voor de milieulijst innovatieve technieken	3,5	4,5	4,5	3,5	4,0	3,5	3,5	4,0	4,0

De enige subsidie onder de maatregelen krijgt de beste score op kosten – ook voor de overheid een licht positieve score

De maatregelen bij het thema DCE scoren het beste op klimaat

Welke effecten denkt u dat deze oplossingsrichting kan hebben?

Overzicht van effecten naar inschatting van deelnemers (N=35)

Oplossingsrichting	Kwaliteit bodem	Kwaliteit lucht	Kwaliteit water	Gezondheid inwoners	Klimaat	Biodiversiteit	Kosten voor de overheid	Kosten voor bedrijfsleven	Koopkracht inwoners
DCE.5 Rapportageplicht voor ondernemers over maatschappelijke verantwoordelijkheid in wereldwijde ketens	3,8	3,8	3,8	4,0	4,0	4,0	2,0	1,5	2,5
DCE.6 Meer samenhang bieden in het overheidsbeleid om daarmee bedrijven meer investeringszekerheid te bieden	4,2	4,4	4,4	4,2	3,8	4,0	3,4	3,4	3,6
DCE.7 Invoering van een toelatingssystematiek voor (chemische) stoffen naar het model van medicijnen	4,8	4,5	5,0	4,8	4,0	4,8	3,0	2,5	3,5
DCE.8 Uitbreiding capaciteit voor toezicht en handhaving op milieuschade en vervuiling (VTH)	4,0	3,8	4,0	4,0	4,2	4,2	1,8	2,6	3,0

Invoeren van een toelatingssystematiek wordt gezien als meest effectieve maatregel voor het milieu van alle 18

Gezonde Leefomgeving

5 oplossingsrichtingen

Overzicht van de oplossingsrichtingen

Gezonde Leefomgeving

GL.1	Hanteren van het principe ALARA (<i>as low as reasonably achievable</i>) bij risicobeheersing van bedrijven	Geen 0-risicobeleid voor veiligheid bedrijven
GL.2	Invoeren van beprijzende maatregelen op <i>alle</i> emissies bij productie	Daarbij ook het beprijzen of beperken van het gebruik van grondwater
GL.3	Bedrijven verantwoordelijk stellen voor informatievoorziening over de gebruikte stoffen in producten	Waaronder informatie over emissies en veiligheid
GL.4	Instellen van vrijwaringzones rond grote bronnen van bepaalde emissies	Dat betekent dat rond deze bronnen geen gevoelige bestemmingen meer mogen komen, waaronder woningen
GL.5	Instellen van een verbod op asbestdaken van (particuliere) woningen en schuren	Gecombineerd met een subsidieregeling

Hanteren van het principe ALARA (as low as reasonably achievable) bij risicobeheersing van bedrijven

Geen 0-risicobeleid voor veiligheid bedrijven

Voors

- Erkent dat 0-risico niet realistisch is
- Beheerst risico's op betaalbare wijze. Risico's blijven laag, zonder al teveel extra inspanningen. Zorgt voor verantwoorde afweging kosten

Tegens

- Niet ambitieus genoeg. Daagt niet uit beste of veiligste oplossing te zoeken. Werk met best beschikbare technieken. Streef juist wel naar 0-risico voor gezondheid en milieu
- Vage norm. Te vrijblijvend. Wie bepaalt wat 'redelijk' is? En voor wie? Hoe zijn belangen van mens, natuur en milieu in balans?
- In afweging kunnen lage kosten voorrang krijgen boven veiligheid

Haalbaarheid

- Sluit aan bij het internationale (Sevilla) proces
- Zet de richting goed: samen afspraken maken gericht op continue verbetering. Nooit achteruit.
- Stel duidelijke, strenge, en concrete kaders wat het principe inhoudt. Wees hier transparant over

Ingeschat effect op...

Invoeren van beprijzende maatregelen op *alle* emissies bij productie

Daarbij ook het beprijzen of beperken van het gebruik van grondwater

Voors

- Vermindert alle emissies
- Vervuilende producten verdwijnen door marktmechanisme. Economische prikkel voor duurzamere levensstijl
- Vervuilende activiteit mag nog, maar maar je betaalt ervoor. Minder restrictief, keuzevrijheid
- Grote besparing gezondheidskosten
- Met opbrengsten emissie-beprijzende maatregelen stimuleren

Tegens

- Alles wordt duurder. Vergroot inkomensongelijkheid
- 'Eerlijke prijs' is niet te bepalen. Onduidelijk hoe we alle emissies moeten beprijzen of meten
- Alleen zinvol op internationale schaal. Alleen in Nederland dan een concurrentienadeel
- Ongelijkheid tussen kleine bedrijven en grote bedrijven (in uitvoering)
- Vraagt controles en verificatie. Te veel administratie. Te zware belasting voor VTH

Haalbaarheid

- Definieer per stof hoe schadelijk het is. Begin bij de belangrijkste. Differentieer beprijzing op basis van schadelijkheid
- Laat geld terug stromen naar bedrijven om te investeren in schonere processen.
- Begin met kleine bedrijven
- Voer het Europees in. Neem wel alle sectoren mee

Ingeschat effect op...

Bedrijven verantwoordelijk stellen voor de informatievoorziening aan consumenten over de gebruikte stoffen in producten

Waaronder informatie over emissies en veiligheid

Voors

- Creëert transparantie en bewustwording. Geeft ruimte aan consument om goede afweging te maken. Geen betutteling. Kan vertrouwen tussen consument en bedrijf vergroten.
- Leidt tot verbetering van producten. Consument kan de juiste keuzes maken. Bedrijven verbeteren samenstelling van producten. We gebruiken minder schadelijke stoffen. Vervuilende en onveilige producten verdwijnen

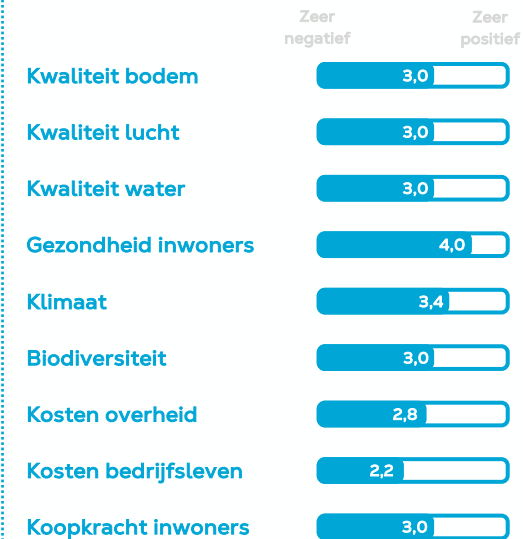
Tegens

- Begrijpelijkheid. Kan iedereen wat met de informatie? Consumenten snappen het snel niet.
- Stel de consument niet steeds verantwoordelijk voor diens consumptie. Niet iedereen heeft altijd een keus
- Leidt niet per se tot ander koopgedrag
- Gaat niet om ingrediënten maar om effecten (e.g. op gezondheid)
- Informatie kan concurrentiegevoelig zijn. Extra lasten, regeldruk
- Afspraken zijn internationaal moeilijk te maken (producten van AliExpress)
- Als bedrijven dit zelf doen, dan ontstaat de kans dat ze informatie weglaten.

Haalbaarheid

- Gebruik begrijpelijke taal. Zorg dat iedereen ook wat kan met de informatie. Standaard woordlijst voor ingrediënten. Jip-en-Janneketaal.
- Borg de onafhankelijkheid en betrouwbaarheid. Stel eisen of een kader van de overheid voor de informatievoorziening. Controle door onafhankelijke instanties.
- Stuur op effecten i.p.v. ingrediënten. Geef informatie over effecten

Ingeschat effect op...

Instellen van vrijwaringzones rond grote bronnen van bepaalde emissies en met mogelijke veiligheidsrisico's

Dat betekent dat rond deze bronnen geen gevoelige bestemmingen meer mogen komen, waaronder woningen

Voors

- Gezondheidswinst. Voorkomt ongezonde of onveilige situaties meer voor mensen. Veel mensen hebben geen keus waar ze gaan wonen, zo worden ze beschermd. Beter milieukwaliteit leidt tot meer welzijn en geluk.
- Werkt nog beter bij clustering van vervuilende industrie. Creëert meer open ruimte, andere toepassingen mogelijk (natuur). Bouw Maasvlakte 3 en 4, en verhuis industrie.
- Maakt doelstelling 'verwaarloosbaar effect' haalbaar

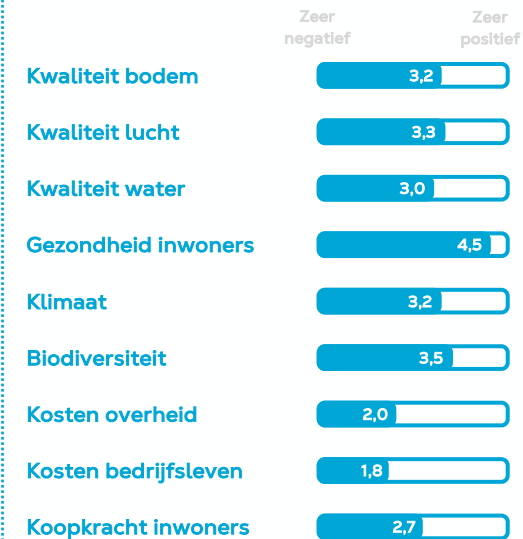
Tegens

- Geen ruimte. Nederland is te dicht bevolkt voor vrijwaringzones
- Beperkt ontwikkeling. Denk aan uitbreiding van een bedrijf. Belemmert woningbouwopgave.
- Onduidelijke methodiek. Wat zijn 'grote bronnen'? Emissies beperken zich niet altijd tot zones
- Vrijwaringzones verminderen niet noodzakelijk emissies. Dat moet óók. Enige oplossing is uitstoot compleet voorkomen.
- Hoe ga je om met bestaande situaties? Haal je woningen weg?

Haalbaarheid

- Stem de grootte van de zone af op de gezondheidseffecten
- Maak vooral duidelijk hoe de afweging wordt gemaakt. Geen absoluut verbod, maar 'recht tot afweging'. Mogelijkheid tot 'brede welvaart' afweging

Ingeschat effect op...

Instellen van een verbod op asbestdaken van (particuliere) woningen en schuren, gecombineerd met een subsidieregeling

Voors

- Versterkt de energietransitie: combinatie met zonnepanelen, isolatie, windmolentjes en groene daken
- Leidt tot een gezondere leefomgeving

Tegens

- Kosten wegen niet op tegen de opbrengsten (gezondheid, milieu). Andere zaken zijn belangrijker
- Moeilijk om hier toezicht op te houden. Storten van asbest is geen goede oplossing. Geen beschikbaarheid van verwijderingspersoneel
- Geen noodzaak. Waarom verwijderen als het geen gevaar oplevert?
- Kan inkomensongelijkheid vergroten, als ook mensen met kleine beurs worden gedwongen

Haalbaarheid

- Bied financiële ondersteuning (subsidie), al dan niet in combinatie met andere regelingen (combideals) bijvoorbeeld voor zonnepanelen of stoppersregeling
- Communiceer duidelijk over de urgentie, kosten, etc
- Zorg dat de markt van verwijderaars op orde is: geen woekerprijzen
- Bied aandacht voor verwerking: niet meer storten

Geen deelnemer heeft deze oplossingsrichting beoordeeld

Ingeschat effect op...

	Ze er neg atief	Ze er pos itief
Kwaliteit bodem	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Kwaliteit lucht	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Kwaliteit water	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Gezondheid inwoners	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Klimaat	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Biodiversiteit	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Kosten overheid	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Kosten bedrijfsleven	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Koopkracht inwoners	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Welke effecten denkt u dat deze oplossingsrichting kan hebben?

Overzicht van effecten naar inschatting van deelnemers (N=30)

Oplossingsrichting	Kwaliteit bodem	Kwaliteit lucht	Kwaliteit water	Gezondheid inwoners	Klimaat	Biodiversiteit	Kosten voor de overheid	Kosten voor bedrijfsleven	Koopkracht inwoners
GL.1 Hanteren van het principe ALARA (<i>as low as reasonably achievable</i>) bij risicobeheersing van bedrijven	4,0	4,0	4,0	3,8	3,5	3,7	2,7	2,0	2,3
GL.2 Invoeren van beprijzende maatregelen op <i>alle</i> emissies bij productie	4,1	4,5	4,4	4,3	4,1	4,1	2,8	2,1	2,3
GL.3 Bedrijven verantwoordelijk stellen voor informatievoorziening over de gebruikte stoffen in producten	3,0	3,0	3,0	4,0	3,4	3,0	2,8	2,2	3,0
GL.4 Instellen van vrijwaringszones rond grote bronnen van bepaalde emissies	3,2	3,3	3,0	4,5	3,2	3,5	2,0	1,8	2,7
GL.5 Instellen van een verbod op asbestdaken van (particuliere) woningen en schuren*									

Voor het invoeren van beprijzende maatregelen wordt gezien als effectieve maatregel

Vrijwaringszones zouden vooral goed kunnen zijn voor de gezondheid van inwoners

Themasessie 3 – Enquête vooraf

Over effecten van
oplossingsrichtingen en
principes voor milieubeleid

Wat zijn de belangrijkste effecten die milieubeleid kan hebben waar de overheid rekening mee moet houden?

Enquête voorafgaand aan
themasessie 3

Verbetering van de kwaliteit
van bodem, water en lucht

Verbetering van biodiversiteit,
klimaat en ecosystemen

Gezondere
leefomgeving en
verbetering
volksgezondheid

Toekomst-
bestendige
economie

Toename van
geluk, welzijn
en leefbaarheid

Concurrentie-
positie Europees
en mondiaal

Hogere kosten

Groeiende
administratie-
verplichting

Mogelijke
weerstand uit de
samenleving

Vertraging
vergunning-
verlening

Economie

versus

Gezondheid

Economie

versus

Milieubeleid

Kosten
(korte termijn)

versus

Milieu-rendement
(lange termijn)

Maatregelen voor
bodemkwaliteit

versus

Meer uitspoeling water
of uitstoot GHG

Bouwen voor energie-
transitie (en CE)

versus

Vertraging door
milieubeleid

Stoffenbeleid (ZZS)

versus

CE – legacy in
afvalstromen

Welke effecten kunnen op gespannen voet staan met elkaar?

Enquête voorafgaand aan
themasessie 3

Positieve effecten op
biodiversiteit/klimaat
zijn bijna altijd ook
positieve effecten op
geluk

Landbouw en
natuurbeheer
(kunnen elkaar juist
ook versterken)

Welke effecten kunnen op gespannen voet staan met elkaar?

Enquête voorafgaand aan
themasessie 3

Welke principes vindt u dat onderdeel moeten zijn van deze afweging?

Enquête voorafgaand aan
themasessie 3

Principes over aansprakelijkheid en rechtvaardigheid;
over eerlijke verdeling van lusten en lasten

Vervuiler betaalt
in het geval van
bedrijven

Vervuiler betaalt
in het geval van
burgers

Gelijke kansen
voor kwetsbare
groepen, regio's
en generaties

Gebruiker (van vervuilende
producten) betaalt

Stimuleren van duurzaam en
verantwoord

Principe dat men stimuleert wat
significante verbetering kan
bewerkstelligen

Milieubeleid moet
haalbaar en
betaalbaar zijn

Welke principes vindt u dat onderdeel moeten zijn van deze afweging?

Enquête voorafgaand aan
themasessie 3

Principes over ontwerp/aard van milieubeleid

Reversibiliteit:
potentiële schade
aan milieu moet
reversibel zijn
anders niet aan
beginnen.

Bronaanpak van
vervuilende
stoffen (industrie)

Safe-and-Sustainable-by-
Design: als je 'iets' (product,
systeem, stof, technologie,..)
nieuws maakt is het denken
over (en handelen naar)
negatieve impact standaard
onderdeel van de
ontwikkelaanpak.

Economische activiteiten
brengen inherent risico's mee.
We moeten die concentreren en
minimaliseren

Principes over doelen van milieubeleid

Welke principes vindt u dat onderdeel moeten zijn van deze afweging?

Enquête voorafgaand aan
themasessie 3

Beschermen
volksgezond
heid

Borgen van
veiligheid

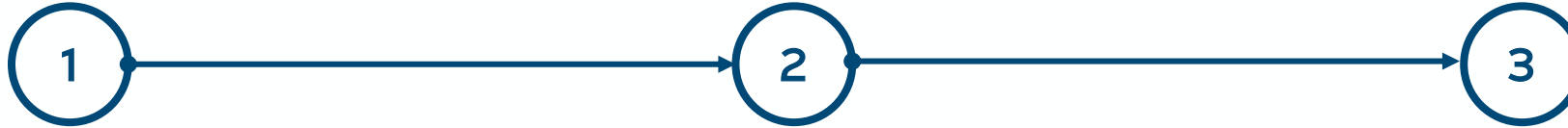
...

Overzicht informele participatieproces

The background features a large, dark blue, angular shape that resembles a stylized mountain range or a jagged arrow pointing downwards and to the right. This shape is set against a lighter blue background.

Het informele participatietraject van het NMP kent drie fases

Nov '22 – jan '23

Themasessies

Ophalen van visies en ideeën, afwegingen van doelen en maatregelen, bij belanghebbenden

Feb '23 – apr '23

Participatieve Waarde Evaluatie

Online raadpleging onder Nederlanders over de belangrijkste beleidsdilemma's binnen het NMP.

De themasessies leveren belangrijke informatie op voor het ontwerp van de raadpleging

Mei '23

Integratiesessies

De themasessies en de PWE leveren handelingsperspectieven op voor het milieubeleid

Maar er zullen ook een aantal knopen moeten worden doorgehakt

Belanghebbenden denken creatief mee over koppelkansen of juist over waar maatregelen elkaar in de weg zitten

Het NMP wordt *bé*ter met stakeholders

Doelen van het participatietraject

- 1 We maken een narratief over milieubeleid dat de samenleving herkent
- 2 We identificeren en prioriteren concrete acties voor milieubeleid
- 3 We leren over de positie van milieubeleid t.o.v. andere dossiers
- 4 We leren van elkaar

